

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-4>

УДК 331.522

СТИМУЛЮВАННЯ ПРОДУКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ПОВОЄННОГО ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ

STIMULATING PRODUCTIVE EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN THE CONTEXT OF POST-WAR ECONOMIC RECOVERY

Шубала Ірина Володимирівнакандидат економічних наук, доцент кафедри економіки,
Луцький національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1541-0227>**Савчук Олег Сергійович**аспірант,
Луцький національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-7850-5918>**Shubala Iryna, Savchuk Oleh**
Lutsk National Technical University

У статті розглянуто особливості функціонування механізмів стимулювання продуктивної зайнятості населення як ключового напрямку повоєнного економічного відновлення. З'ясовано, що трансформація ринку праці у післявоєнний період вимагає переходу від політики простого відновлення робочих місць до формування якісних умов зайнятості з метою забезпечення підвищення продуктивності праці. Досліджено, що стратегічними завданнями в даному аспекті виступають підтримка підприємництва, розвиток малого та середнього бізнесу, а також формування умов для залучення інвестицій у сектори з високою доданою вартістю. Обґрунтовано необхідність інтеграції принципів активного ринку праці з програмами відбудови інфраструктури та відновлення промислових потужностей, які можуть бути мультиплікаторами продуктивної зайнятості. Визначено потребу у здійсненні інституційних реформ, спрямованих на підвищення гнучкості трудових відносин, розвиток соціального партнерства та забезпечення справедливих стандартів оплати праці. Доведено необхідність формування ефективної моделі стимулювання продуктивної зайнятості, здатної забезпечити стійке зростання добробуту населення та формування соціально орієнтованої моделі відновлення національної економіки.

Ключові слова: продуктивна зайнятість, повоєнне відновлення, ринок праці, економічне зростання, інституційні реформи, інноваційний розвиток, соціальне партнерство.

The purpose of the article is to determine the principles of stimulating productive employment of the population in the conditions of post-war economic recovery, taking into account the needs of labor market modernization to ensure sustainable economic growth. The methodological basis of the study is a functional combination of systemic, institutional and structural-functional approaches, which allows for a comprehensive disclosure of the mechanisms for stimulating productive employment in the post-war period. Methods of comparative and statistical analysis were used to assess labor market trends, as well as the abstract-logical method for theoretical generalization and the formation of conceptual provisions. Analytical conclusions are based on the integration of the results of empirical observations with international experience in economic reconstruction. The article examines the features of the functioning of mechanisms for stimulating productive employment of the population as a key direction of post-war economic recovery. It is determined that the transformation of the labor market in the post-war period requires a transition from a policy of simple job recovery to the formation of quality employment conditions in order to ensure increased labor productivity. It is studied that the strategic tasks in this aspect are the support of entrepreneurship, the development of small and medium-sized businesses, as well as the formation of conditions for attracting investments in sectors with high added value. The need to integrate the principles of an active labor market with programs for rebuilding infrastructure and restoring industrial capacities, which can be multipliers of productive employment, is substantiated. The need to implement institutional reforms aimed at increasing the flexibility of labor relations,

developing social partnership and ensuring fair wage standards is clarified. The need to form an effective model for stimulating productive employment, capable of ensuring sustainable growth in the welfare of the population and the formation of a socially oriented model for the restoration of the national economy, is proven.

Key words: productive employment, post-war recovery, labor market, economic growth, institutional reforms, innovative development, social partnership.

Постановка проблеми. Проблема забезпечення продуктивної зайнятості у контексті повоєнного відновлення економіки України постає не лише як питання відновлення кількісних параметрів ринку праці, але і як потреба у його майбутній якісній трансформації. Війна спричинила масштабні структурні деформації, пов'язані з руйнуваннями інфраструктури, втратою робочих місць у традиційних секторах економіки, вимушеною міграцією частини працездатного населення тощо. Тому просте відновлення попередніх форм зайнятості є недостатнім і навіть небезпечним, адже воно може законсервувати відсталі моделі економічної поведінки, які не відповідають новим умовам конкуренції та інтеграції у європейський економічний простір. Відповідно, за таких умов ключовою стає проблема формування підходів, орієнтованих на поєднання відбудови виробничої та соціальної інфраструктури з формуванням нової парадигми ринку праці, яка б базувалася на його продуктивності та інноваційності.

Вирішення даної проблеми потребує зміни ролі держави у регулюванні зайнятості, яке передбачає відхід від пасивної компенсації втрат до активного створення умов для якісного зростання трудових ресурсів. Тому невирішеність питань перенавчання та пере-кваліфікації населення, недосконалість інституційної бази, низький рівень інтеграції у міжнародні ланцюги доданої вартості формують ризики тривалого відставання і втрати людського капіталу. Також проблема ускладнюється необхідністю збалансування інтересів економічної ефективності та соціальної справедливості. При цьому занадто сильний акцент на відновленні промисловості може відтворити існуючі раніше нерівності, а надмірна соціалізація політики зайнятості здатна знизити інноваційний потенціал економіки.

Таким чином дані проблеми визначають актуальність дослідження принципів формування такої системи стимулів та механізмів, які б дозволили перевести зайнятість у площину продуктивності для забезпечення її конкурентоспроможності в контексті довгострокового розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі питання про-

дуктивної зайнятості та її ролі у відновленні економіки розглядаються через призму відтворення трудового потенціалу на засадах удосконалення механізмів управління персоналом та формування відповідних стратегій розвитку.

В даному аспекті варто відзначити дослідження М. І. Дзямулича [1–3], який на основі аналізу механізмів відтворення робочої сили підкреслює необхідність системного підходу до взаємозв'язку між економічними змінами та функціонуванням ринку праці. Автор також приділяє значну увагу питанням стимулювання праці як чиннику підвищення ефективності використання персоналу та інтеграції принципів сталості у систему управління трудовими ресурсами.

Вагомий внесок у дослідження інклюзивності ринку праці зроблено у праці Н. Л. Хомюк [6], яка виокремлює детермінанти розвитку інклюзивних моделей зайнятості в Україні, що набуває особливої значущості в умовах соціальних викликів та необхідності відновлення людського капіталу. У свою чергу, концепція сталого розвитку в умовах глобалізації, обґрунтована О. А. Урбан [5], яка актуалізує питання поєднання соціальних і економічних аспектів відновлення.

Значний внесок в дослідження даної проблематики здійснено у роботах Ю. О. Чалюк [7; 8], яка досліджує трансформації ринку праці крізь призму соціальних послуг та цифровізації економіки. Авторка наголошує, що сучасні тенденції зайнятості визначаються подвійним впливом: з одного боку – потребами соціалізації глобальної економіки, з іншого – цифровими технологіями, які змінюють структуру трудових відносин.

Також варто відзначити праці Т. О. Шматковської [9; 12; 13] та О. В. Потьомкіної [4], у яких акцентується увага на підвищенні ефективності діяльності підприємств на інноваційних засадах, а також на проблематиці використання трудових ресурсів аграрного сектору в системі сталого розвитку сільських територій. Дані дослідження є важливими для розуміння територіальної специфіки формування продуктивної зайнятості та ролі сільських регіонів у забезпеченні відновлення економіки України.

Окрему увагу у науковій дискусії займають роботи О. О. Яценко [10; 11], яка аналізує виклики інформаційного перевантаження та інформаційного шуму в економічному середовищі. Дані дослідження мають прикладне значення для розуміння того, як саме сучасні комунікаційні процеси впливають на формування трудових стратегій та поведінку працівників у цифрову епоху.

Загалом наявні наукові напрацювання демонструють, що науковці сходяться у розумінні багатовимірності проблематики продуктивної зайнятості. Це створює підґрунтя для розробки комплексних стратегій відновлення ринку праці, орієнтованих не лише на кількісні, але й на якісні параметри зайнятості.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У даний час невирішеною залишається проблема узгодження стратегій відновлення ринку праці з потребами продуктивної зайнятості, оскільки недостатньо розробленими є механізми інтеграції перенавчання, стимулювання підприємництва та інституційних реформ у єдину систему, яка б була здатною забезпечити довгострокову стійкість економіки України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення принципів стимулювання продуктивної зайнятості населення в умовах повоєнного економічного відновлення, з урахуванням потреб модернізації ринку праці для забезпечення стійкого економічного зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливості функціонування механізмів стимулювання продуктивної зайнятості населення визначаються їхньою багатовекторністю та інтегративним характером. На відміну від стандартних інструментів регулювання ринку праці, такі механізми не можуть обмежуватися лише створенням нових робочих місць або відновленням утрачених, адже ключовим критерієм стає продуктивність, яка поєднує в собі ефективність використання людського капіталу з потенціалом економічного зростання [2]. Тому для досягнення ефективності вони повинні синхронізувати державні програми відбудови інфраструктури та інституційні реформи у сфері зайнятості.

Їхня специфіка проявляється у тому, що в центрі опиняється не лише робоче місце як одиниця працевлаштування, а системна якість трудових відносин та рівень інтеграції працівника у нове виробничо-технологічне середовище. В даному аспекті важливого

значення набуває перенавчання персоналу та підтримка підприємництва у сфері виробничих секторів з високою доданою вартістю, які повинні стати драйверами стійкого зростання у повоєнний період. Крім того, зазначені механізми повинні враховувати також і демографічні та міграційні процеси, забезпечуючи повернення та залучення робочої сили у критично важливі галузі національної економіки [7]. Усе це визначає необхідність забезпечення балансу між економічною раціональністю та соціальною інклюзивністю, які дають змогу не лише відновлювати економіку, але й формувати конкурентоспроможний ринок праці.

Отже, трансформація ринку праці у післявоєнний період не може зводитися лише до відновлення кількісних параметрів зайнятості, оскільки просте відтворення втрачених робочих місць означало б повернення до структурних обмежень, які вже довели свою вразливість перед кризовими викликами. При цьому політика, зорієнтована виключно на кількість, формує ілюзію стабільності, в той час, як справжнім критерієм відновлення є зростання продуктивності праці, котре визначає конкурентоспроможність економіки в глобальному вимірі. Тому якісні умови зайнятості передбачають не тільки належну оплату, але й широкий доступ працівників до навчання, модернізацію робочих процесів, інноваційний характер виробництва, підвищення гнучкості трудових відносин тощо [3]. Лише такі зміни дозволять національному ринку праці належним чином адаптуватися до динамічних змін зовнішнього середовища.

Зазначимо, що у післявоєнних умовах подібна трансформація набуває особливого значення, оскільки ресурси країни є обмеженими і тому людський капітал стає головним драйвером розвитку. Відповідно, ключове завдання полягає у формуванні такої системи стимулів, яка б перевела зайнятість у площину ефективності на засадах створення робочих місць у секторах з високою доданою вартістю, підтримки підприємництва та цифрових інновацій. Перехід до такої моделі є запорукою не лише соціальної стабільності, але й фактором довгострокового економічного зростання, що виходить за межі відновлення і закладає підґрунтя для стійкого розвитку у майбутні періоди.

В таких умовах стратегічними завданнями повоєнного відновлення стають підтримка підприємництва, розвиток малого та середнього бізнесу, а також залучення інвести-

цій у сектори з високою доданою вартістю, оскільки саме ці напрями забезпечують мультиплікативний ефект для економіки України. Зокрема, підприємництво створює нові можливості для самозайнятості та інноваційних рішень, а малий бізнес формує основу стійкої зайнятості та регіонального розвитку [11]. В той же час як сектори з високою доданою вартістю підвищують продуктивність праці та є головними елементами інтеграції економіки у глобальні ланцюги вартості. У комплексі це дозволяє переорієнтувати економічну структуру на якісне зростання, яке і є фундаментом конкурентоспроможності країни у довгостроковій перспективі.

Отже, необхідність інтеграції принципів активного ринку праці з програмами відбудови інфраструктури обумовлюється тим, що лише їх поєднання здатне забезпечити належний економічний ефект [4]. Відбудова без активних заходів стимулювання зайнятості створює ризик тимчасової або низькопродуктивної роботи, тоді як ринок праці без реальних інвестицій у виробничу та соціальну інфраструктуру позбавлений матеріальної основи для зростання. Саме тому у післявоєнному контексті ключовим стає формування політики, де робоче місце є не самоціллю, а інтегрованим елементом економічної модернізації (табл. 1).

Як бачимо, інтеграція принципів активного ринку праці з програмами відбудови створює нову логіку економічного зростання, коли

робочі місця виникають там, де вони відповідають стратегічним цілям економічної та технологічної модернізації та забезпечують довгострокову віддачу. Такий підхід перетворює інфраструктурні та промислові проекти з простих відновлювальних заходів у потужні мультиплікатори продуктивної зайнятості, чим забезпечує формування ефективної економіки країни.

Необхідно також зазначити про наявність потреби у здійсненні інституційних реформ у післявоєнний період. Вона обумовлюється тим, що традиційні механізми регулювання ринку праці виявили свою суттєву обмеженість у кризових умовах. Зокрема, вони були орієнтовані на стабільність, але не забезпечували адаптивності, необхідної для швидкої реакції на структурні зсуви, що проявилось в процесі пандемії COVID-19 та у процесі війни. Сьогодні ж ключовим викликом стає формування інституційної архітектури, здатної поєднати гнучкість трудових відносин із соціальною відповідальністю. Це означає створення правових рамок для нових форматів праці, зокрема дистанційної та гібридної, адаптованих до цифрової економіки у сукупності із гарантіями справедливих стандартів оплати праці та соціального захисту [6].

Ще однією складовою такої реформи є розвиток соціального партнерства, оскільки лише у трикутнику «держава-бізнес-працівники» можливим є формування збалансо-

Таблиця 1

Принципи формування продуктивної зайнятості в умовах повоєнної модернізації

Принципи	Змістовна сутність	Функціональна спрямованість
Перекваліфікація та навчання працівників	Актуалізація навичок персоналу відповідно до потреб модернізованої економіки	Забезпечення доступу до продуктивних робочих місць для населення
Стимулювання підприємництва	Підтримка стартапів та малого бізнесу через фінансування і бізнес-інкубатори	Генерація нових робочих місць та інноваційних моделей зайнятості
Забезпечення інклюзивної зайнятості	Орієнтація на залучення соціально вразливих груп до ринку праці	Розширення трудової бази та соціальної стабільності
Цільові інвестиції	Направлення капіталу у галузі з високою доданою вартістю	Формування продуктивної структури ринку праці
Партнерство держави і бізнесу	Спільні програми з відбудови інфраструктури та промисловості	Синхронізація ресурсів для забезпечення швидкого економічного відновлення
Гнучкі трудові відносини	Запровадження сучасних форматів праці, адаптованих до вимог цифрової економіки	Підвищення мобільності та ефективності трудових ресурсів

Джерело: сформовано автором на основі [1; 8]

ваних рішень, які узгоджують інтереси всіх сторін. Реалізація таких реформ повинна ґрунтуватися на поєднанні законодавчих змін, інституційної підтримки колективних переговорів, розширенні можливостей профспілок і бізнес-асоціацій тощо. У практичному ж вимірі це означає трансформацію системи трудового права у напрямі більшої її гнучкості з одночасним закріпленням базових соціальних гарантій, що і є фундаментом для продуктивної та справедливої зайнятості [8].

Отже, приходимо до висновку щодо необхідності формування ефективної моделі стимулювання продуктивної зайнятості для забезпечення ефективного переходу від короткострокового відновлення до довгострокового економічного зростання. Як уже зазначалося, у післявоєнних умовах традиційні підходи не здатні забезпечити якісні зміни, адже ключовим стає зростання продуктивності праці як основи конкурентоспроможності.

Така модель повинна інтегрувати інвестиції в людський капітал, стимулювання підприємництва та розвиток секторів з високою доданою вартістю, що створюють мультиплікативний ефект для всієї економіки. Вона має поєднувати економічну раціональність з соціальною інклюзивністю, забезпечуючи не лише зростання доходів, але й рівні можливості доступу до якісної зайнятості [5]. Лише за цих умов можливе формування соціально орієнтованої моделі відновлення, яка зміцнює довіру суспільства, підвищує добробут населення та забезпечує стійкість національної економіки в умовах євроінтеграції (рис. 1).

Як бачимо, ефективність пропонованої моделі полягає у її здатності створювати довгострокові ефекти для економіки та суспільства. Вона формує стійку основу для відновлення, де ключовим результатом є не тимчасове зростання, а загальне підвищення конкурентоспроможності національної еконо-

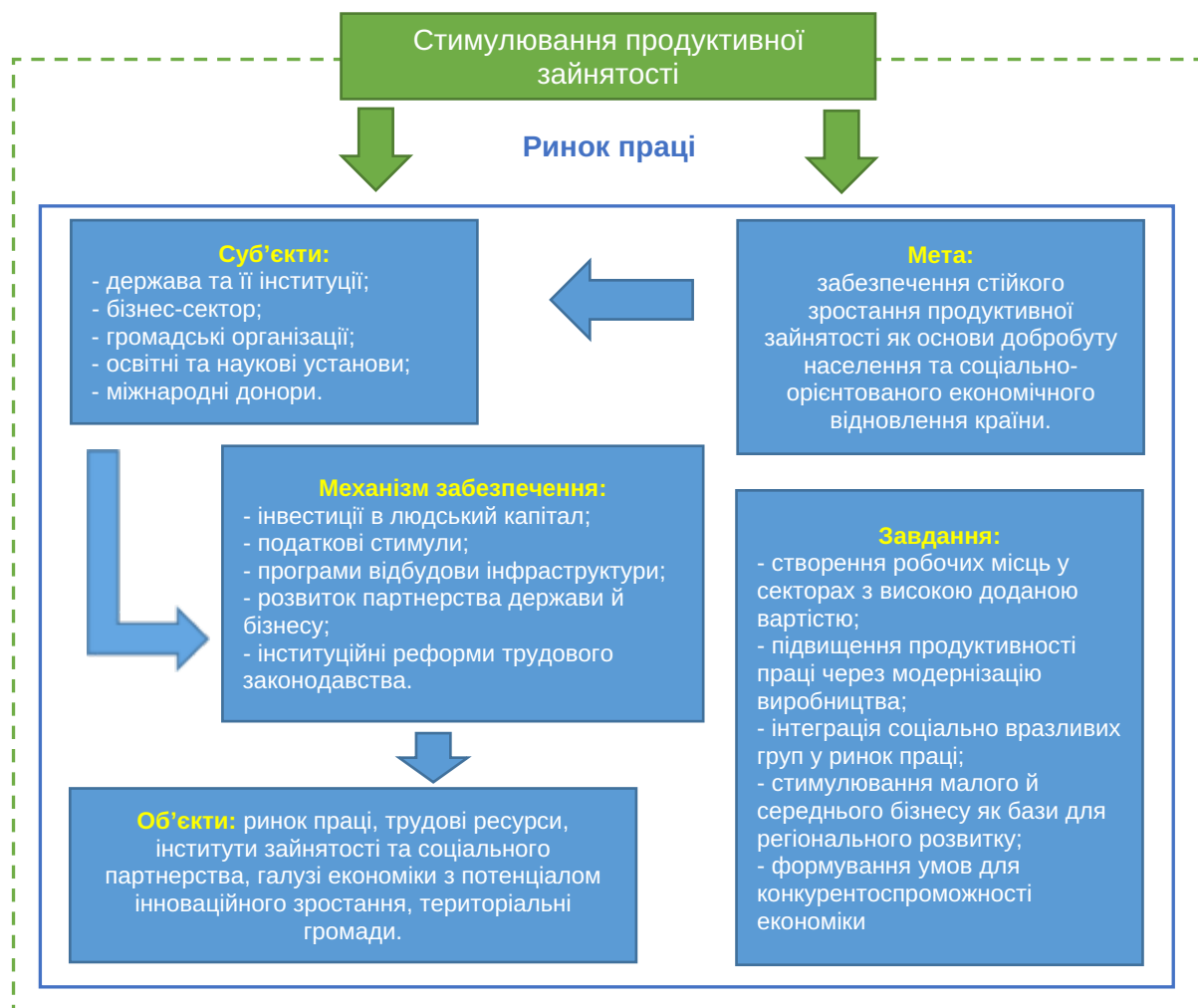

Рис. 1. Модель стимулювання продуктивної зайнятості в умовах повоєнного відновлення

Джерело: розроблено автором

міки та стабільність соціальної системи. Така модель дозволяє інтегрувати зусилля держави, бізнесу та громадянського суспільства, створюючи синергетичний ефект, який забезпечує зростання добробуту та довіри населення. Загалом її результативність визначається ефективним поєднанням економічних і соціальних пріоритетів, що перетворює процес повоєнного відновлення на фундамент для стійкого розвитку не лише ринку праці, а й усієї національної економіки.

Висновки. Таким чином, приходимо до висновку що післявоєнне відновлення економіки України є неможливим без переосмислення парадигми зайнятості як стратегічного ресурсу розвитку. Ключовою проблемою при цьому виступає не відтворення зруйнованих структур, а побудова нової логіки функціонування ринку праці, здатної працювати в умо-

вах високої невизначеності та глобальної конкуренції. Саме продуктивність стає критерієм ефективності, оскільки визначає межу між формальним працевлаштуванням і реальним економічним зростанням. Досвід інших країн засвідчує, що відновлення, побудоване на принципах кількісного приросту робочих місць, є крихким і нетривким, в той час як орієнтація на якість праці створює основу для довгострокового розвитку. Тому Україні необхідно шукати баланс між швидкістю відбудови та глибиною інституційних перетворень для того, щоб унеможливити відтворення старих структурних дисбалансів. При цьому лише комплексна стратегія, у якій зайнятість розглядається не як статистичний показник, а як індикатор інноваційного потенціалу, може стати справжнім фундаментом соціально-орієнтованої економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дзямулич М. І. Механізм відтворення робочої сили в аспекті ринкових трансформацій. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2002. № 125. С. 73–84.
2. Дзямулич М. І., Урбан О. А. Оцінка ефективності управління персоналом підприємства в умовах сталого розвитку. *Економічні науки. Серія «Регіональна економіка»*. 2020. № 17(67). С. 82–88.
3. Дзямулич М. І., Урбан О. А., Гура О. С. Програмно-цільовий метод як домінуючий елемент системи управління персоналом в умовах формування глобальної економіки. *Економічний форум*. 2019. № 3. С. 193–197.
4. Потьомкіна О. В., Дзямулич М. І., Шубала І. В. Стимулювання праці як чинник забезпечення ефективності використання персоналу. *Економічний форум*. 2019. № 1. С. 184–187.
5. Урбан О. А., Дзямулич М. І., Чиж Н. М. Концепція сталого розвитку в умовах глобалізації світової економіки. *Економічний форум*. 2023. № 2. С. 47–52.
6. Хомюк Н. Л., Шматковська Т. О., Дзямулич М. І., Гаряга Л. О. Детермінанти розвитку інклюзивного ринку праці в Україні. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2024. № 37(1). С. 22–27.
7. Чалюк Ю. О. Соціальні послуги в умовах соціалізації глобальної економіки: теорія та практика : монографія. Київ : КНЕУ, 2022. 320 с.
8. Чалюк Ю. О. Сучасні тенденції розвитку ринку праці в умовах цифровізації економіки. *Підприємництво та інновації*. 2023. № 26. С. 70–79.
9. Шматковська Т. О., Сосна Г. М. До проблематики підвищення ефективності діяльності підприємства на інноваційних засадах. *Фінансовий простір*. 2016. № 1(21). С. 114–118.
10. Яценко О. О. Інформаційний шум та маркетингові інструменти для його подолання. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2024. № 4(40). С. 151–157.
11. Яценко О. О. Маркетинг в умовах інформаційного перевантаження: як брендам виділятися в епоху надлишку даних. *Економіка та суспільство*. 2024. № 72.
12. Shmatkovska T., Dziamulych M., Gordiichuk A., Mostovenko N., Chyzh N., Korobchuk T. Trends in human capital formation and evaluation of the interconnection of socio-demographic processes in rural area: a case study of Volyn region, Ukraine. *Scientific Papers Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development"*. 2020. Vol. 20(2). P. 437–444.
13. Shmatkovska T., Nikolaeva A., Zabedyuk M., Sheiko Yu., Grudzevych Yu. Increasing the efficiency of the labour resources usage of agrosector enterprises in the system of sustainable development of the rural territories: a case study of Ukraine. *Scientific Papers Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development"*. 2020. Vol. 20(4). P. 467–476.

REFERENCES:

1. Dziamulych, M. I. (2002) Mekhanizm vidtvorennia robochoi syly v aspekti rynkovykh transformatsii [The mechanism of labor reproduction in the aspect of market transformations]. *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky – Economics: problems of theory and practice*, vol. 125, pp. 73–84
2. Dziamulych, M. I., & Urban, O. A. (2022) Otsinka efektyvnosti upravlinnia personalom pidpriemstva v umovakh staloho rozvytku [Evaluation of the effectiveness of personnel management of the enterprise in the conditions of sustainable development]. *Ekonomichni nauky. Seria "Regionalna Ekonomika" – Economic Sciences. Series "Regional Economy"*, vol. 17(67), pp. 82–88.
3. Dziamulych, M. I., Urban, O. A., & Gura, O. S. (2019) The program-target method as a dominant element of the personnel management system in the conditions of the formation of the global economy [Prohramno-tsilovy metod iak dominuiuchy element systemy upravlinnia personalom v umovakh formuvannia hlobalnoi ekonomiky]. *Ekonomichnyi Forum – Economic Forum*, vol. 3, pp. 193–197.
4. Potiomkina, O. V., Dziamulych, M. I., & Shubala, I. V. (2019). Stymuliuvannia pratsi iak chynnyk zabezpechennia efektyvnosti vykorystannia personalu [Stimulating work as a factor in ensuring the efficiency of personnel use]. *Ekonomichnyi Forum – Economic Forum*, vol. 1, pp. 132–137.
5. Urban, O. A., Dziamulych, M. I., & Chyzh, N. M. (2023) Kontseptsia staloho rozvytku v umovakh globalizatsii svitovoi ekonomiky [The concept of sustainable development in the conditions of globalization of the world economy]. *Ekonomichnyi forum – Economic forum*, vol. 2, pp. 47–52.
6. Khomiuk, N. L., Shmatkovska, T. O., Dziamulych, M. I., Hariaha, L. O. (2024) Determinanty rozvytku inkluzyvnoho rynku pratsi v Ukraini [Determinants of the development of the inclusive labor market in Ukraine]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky – Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, vol. 37(1), pp. 22–27.
7. Chaliuk, Yu. O. (2022). *Sotsialni poslugy v umovakh sotsializatsii globalnoi ekonomiky: teoria ta praktyka* [Social services in the conditions of socialization of the global economy: theory and practice]. Kyiv: KNEU, 320 p. (in Ukrainian).
8. Chaliuk Yu. O. (2023). Suchasni tendentsii rozvytku rynku pratsi v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky [Modern trends in the development of the labor market in the conditions of digitalization of the economy]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and Innovation*, vol. 26, pp. 70–79.
9. Shmatkovska, T. O., & Sosna, H. M. (2016) Do problematyky pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti pidpriemstva na innovatsiinykh zasadakh [To the problem of the increase of efficiency of activity of the enterprise on innovative principles]. *Finansovy prostir – Financial space*, vol. 1(21), pp. 114–118.
10. Iashchenko, O. O. (2024) Informatsiinyi shum ta marketyngovi instrumenty iogo podolannia [Information noise and marketing tools to overcome it]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky – Economic Journal of the Lesya Ukrainka Volyn National University*, vol. 4(40), pp. 151–157.
11. Iashchenko, O. O. (2025) Marketyng v umovakh informatsiinoho perevantazhennia: yak brendam vydiliatsia v epokhu nadlyshku danykh [Marketing in the conditions of information overload: how brands can stand out in the era of data overload]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 72.
12. Shmatkovska, T., Dziamulych, M., Gordiichuk, A., Mostovenko, N., Chyzh, N., & Korobchuk, T. (2020) Trends in human capital formation and evaluation of the interconnection of socio-demographic processes in rural area: a case study of Volyn region, Ukraine. *Scientific Papers Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development"*, vol. 20(2), pp. 437–444.
13. Shmatkovska, T., Nikolaeva, A., Zabedyuk, M., Sheiko, Yu., & Grudzevych, Yu. (2020) Increasing the efficiency of the labour resources usage of agrosector enterprises in the system of sustainable development of the rural territories: a case study of Ukraine. *Scientific Papers Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development"*, vol. 20(4), pp. 467–476.